

Onvrijwillige vrijwilligheid binnen de jeugdzorg

Willeke van der Zand, Vocas Trainingen

Het lijkt zo gewoon, het vragen van medewerking van een ouder aan de aangeboden hulpverlening. In de periode waarin ik werkzaam was binnen de spoedeisende zorg van een BJz stond het water menig ouder aan de lippen. De situatie leek uitzichtloos en de veiligheid van een of meer gezinsleden leek in gevaar. Maar toch, soms kon een ouder niet vrijwillig meewerken aan de hulpverlening. De ouder kon het gewoon niet en eigenlijk is dat niet zo vreemd. Het is voor de ouder tegen beter weten in het laatste stukje ouderschap dat hij zich niet wil laten ontnemen.

Kind van geschifte moeder

Ik had dienst: uitrukken naar de eerste casus die binnen zou komen en om acute interventie zou vragen. Meestal duurde dat niet zo heel lang en ook deze keer niet. Ik weet niet meer precies wie de melder was, maar er waren grote zorgen over de ontwikkelingen van een 5-jarig meisje. Haar moeder was belast met psychiatrische problematiek en dat zorgde ervoor dat moeder al snel overbelast raakte. Als moeder en dochter in deze spiraal terecht kwamen, liepen de spanningen met regelmaat hoog op. Eerst schreeuwen, zij en haar dochter tegen elkaar, met als gevolg nog meer machteloosheid. Totdat deze moeder totaal radeloos haar beheersing verliest en er rake klappen vallen.

Gezinsleven schiften

Ambulante hulpverlening lijkt niet voldoende en de gezinsbegeleider vreest dat er geen andere mogelijkheid is dan te zoeken naar een crisisspleeggezin. Samen met de gezinsbegeleider zitten wij even later bij deze moeder aan tafel. De radeloosheid, het besef van schuld en onmacht straalt van haar af. Haar dochter draait om haar heen en iedereen lijkt te beseffen wat de dreiging is, die er in de woonkamer rondhangt. Moeder vertelt over haar onmacht, alle tegenslagen en de ups en downs die haar psychische gesteldheid met zich mee brengen. Zij spreekt uit dat zij niet voor haar dochter kan zorgen,

maar dat zij geen mensen kent en geen plek weet waar haar dochter naartoe kan.

Moeder ratelt

Moeder praat, nou zeg eigenlijk maar, ratelt aan één stuk door. Zou zij hopen dat ik daardoor de ruimte niet krijg om die onvermijdelijke zin uit te spreken? Dan breekt moeder. Zij is stil, komt volledig tot het besef dat het op deze manier niet gaat. Zij huilt en kermt, volledig gebroken na alle strijd die zij op haar manier geleverd heeft om het goed te doen. Haar liefde voor haar dochter is groot, maar de last is haar meer dan te zwaar.

Kind uit huis

Ik spreek de onvermijdelijke zin uit: wij zien haar strijd om het aan te kunnen, maar zien ook dat het niet lukt. Is het misschien een idee is om moeder in deze enigszins te ontlasten? Moeder weet precies wat ik bedoel: 'Jij wilt mijn kind uit huis plaatsen, hè?' Meteen gevolgd door: 'Nee, dat kan niet, daar kan ik je geen toestemming voor geven, ik wil dat niet?' De situatie is voor de nabije toekomst voor moeder en dochter uitzichtloos. De volgende escalatie ligt alweer op de loer, omdat moeder moe is, moe en moegestreden. Haar laatste beetje ouderschap wil zij niet inleveren. Zij kan en wil geen toestemming geven om haar dochter uit huis te plaatsen. Dat kan niet, zij kan en mag het van haarzelf niet uitspreken.

Moeder en ik kijken elkaar lang aan. Als ik uitspreek dat zij mij inderdaad die toestemming niet kan geven omdat ik haar daarmee haar laatste stukje moederschap ontnem, breekt moeder volledig, maar knikt wel.

Mag ik of moet ik deze moeder dwingen tot een 'ja'? Ook als ik weet, dat zij die beslissing voor eeuwig als een steen om haar nek zal meedragen?

'Altijd voorkomen dat moeder wolf haar eigen kinderen als eerste wil verslinden....'

Verzet als bevrijding

Ik vraag haar of ik de beslissing die dag voor haar dochter mag nemen. Dan vraag ik of zij een tas heeft waar de knuffel, een pyjama en een foto van mamma in passen. Moeder staat op en pakt een tas, geeft hem aan mij en haalt de spulletjes op.

Onvrijwillig werkt zij mee. Niet omdat zij niet het beste wil voor haar kind. Maar omdat zij niet toestaat dat ik haar dwing om haar laatste stukje ouderschap in te leveren. Dat verzet had zij nodig. Mooi, dat verzet is de basis om verder op te gaan bouwen, als de kracht terug is.